

Viite: VN/35314/2024

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi, joka koskee siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamista.

Hyvinvointialue pitää myönteisenä tavoitetta vahvistaa siviilipalveluksen kytkentää kokonaisturvallisuuden toimintamalliin sekä julkisen hallinnon varautumista, valmiutta ja toiminnan jatkuvuutta tukevaan työhön. Keskeistä on myös palveluspaikkojen riittävyden turvaaminen ja uusien, erityisesti varautumiseen ja valmiuteen liittyvien palvelutehtävien mahdollistaminen. Tätä tavoitetta tukee se, ettei lakimuutoksella rajata palveluspaikkoina toimivia organisaatioita, vaan siviilipalvelusta suunnataan tukemaan turvallisuus- ja varautumistyötä laajasti eri toimijoissa. Kannatettavaksi nähdään myös ehdotus, jonka mukaan julkiselle hallinnolle säädettäisiin velvollisuus huomioida siviilipalvelusvelvollisten hyödyntäminen osana valmiussuunnittelua. Lisäksi hyvinvointialue pitää perusteltuna, että poikkeusolojen aikaista palveluspaikkasääntelyä täsmennetään siten, että myös väestönsuojelutehtäviä hoitavat organisaatiot voivat toimia palveluspaikkoina sotilaallisissa kriiseissä.

Hyvinvointialue suhtautuu myönteisesti siihen, että Siviilipalveluskeskukselle esitetään uusi tehtävä, joka koskee siviilipalveluksen toimeenpanoa poikkeusoloissa sekä siihen liittyvää suunnittelua, valmistelua ja harjoittelua yhteistyössä viranomaisten ja eri hallinnonalojen kanssa. Tehtävän edellytyksenä olisi, että siviilipalveluskeskuksena toimiva taho on viranomainen.

Lakiehdotuksessa esitetään myös, että siviilipalvelusvelvollisiin sovellettaisiin rikoslain mukaista virkavastuuta silloin, kun heidän tehtäviinsä sisältyy julkisen vallan käyttöä. Vaikka tämä ei ole siviilipalveluksen tavanomainen piirre, voi julkisen vallan käyttöä sisältyä joihinkin tehtäviin palveluspaikkojen ja velvollisten taustojen moninaisuuden vuoksi. Hyvinvointialue katsoo, että salassapito- ja virkavastuusäännösten lisääminen on esityksen keskeinen ja kannatettava parannus, joka mahdollistaa siviilipalvelusvelvollisten sijoittamisen myös turvallisuuden kannalta luottamuksellisiin tehtäviin.

Siviilipalvelusvelvollisten käytettävyys ja tehtävät

Hyvinvointialue pitää hyvänä, että lakimuutos mahdollistaisi hyvinvointialueiden ja kuntien palveluksessa olevien siviilipalvelusvelvollisten työpalvelun suorittamisen omassa organisaatiossaan, kuitenkin eri tehtävissä kuin heidän työ- tai virkasuhteensa perusteella. Tämä lisäisi mahdollisuuksia hyödyntää velvollisten aiemmin hankittua osaamista ja tukisi samalla palveluspaikkojen turvallisuustyötä, erityisesti koulutusjaksoon sisältyvien turvallisuusteemojen kautta. Kannatettavana pidetään myös sitä, että lakiesitys selkeyttää Siviilipalveluskeskuksen oikeutta määrätä siviilipalvelusvelvollisia tilapäisesti viranomaisia avustaviin siviililuonteisiin tehtäviin, kuten öljyntorjuntaan, etsintöihin ja tulvatilanteisiin.

Hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset

Lakiesityksen mukaan muutoksilla ei ole normaalitilanteissa vaikutuksia julkiseen talouteen, mutta poikkeusoloissa taloudelliset vaikutukset voivat olla merkittäviä. Palveluspaikkojen näkökulmasta keskeisimmät kustannusvaikutukset liittyvät tilanteisiin, joissa velvollinen määrätään tilapäisesti toisen viranomaisen avuksi tai sotilaallisiin poikkeusoloihin. Esityksen mukaan näissä tilanteissa palveluskustannuksista vastaisi joko Siviilipalveluskeskus tai valtio, eikä työpalvelupaikalle aiheutuisi kustannuksia ajalta, jolloin velvollinen ei ole sen käytettävissä. Hyvinvointialue pitää esitettyjä kustannusvastuita koskevia linjauksia selkeinä ja kannatettavina.